

กระบวนการคัดค้านการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

นายพัชโรดม ลิ้มปิษฐีเยียร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543
ISBN 974-13-1208-3
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**PROCESS OF OBJECTION ELECTIONS
OF THE HOUSE OF REPRESENTATIVES AND THE SENATE**

Mr. Patcharodom Limpitsatien

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1208-3

พัชโรดม ลิ้มปิษเฐียร : กระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา (PROCESS OF OBJECTION ELECTIONS OF THE HOUSE OF
REPRESENTATIVES AND THE SENATE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ , 170 หน้า. ISBN 974-13-1208-3

การคัดค้านการเลือกตั้งเป็นมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้งที่มี
ความสำคัญ และมีวัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นเครื่องมือในการยกเลิกเพิกถอนการเลือกตั้งที่มี
การทุจริต เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจ
หน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
แก้ไขปัญหาในกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งของศาลยุติธรรมที่เป็นไปด้วยความล่าช้าและ
ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่กระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ยังมีข้อบกพร่องและมีความไม่เหมาะสมหลายประการ กล่าวคือ ระยะเวลาในการดำเนินการ
เรื่องคัดค้านการเลือกตั้งเรื่องหนึ่ง ๆ เป็นไปด้วยความล่าช้า เนื่องจากการสืบสวนสอบสวน
พยานหลักฐานใช้เวลานาน อีกทั้งกฎหมายไม่มีการกำหนดระยะเวลาเป็นบทบังคับในการ
ดำเนินการเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งไว้ ส่วนการลงมติในการที่จะมีคำสั่งให้มีการนับคะแนน
ใหม่หรือเลือกตั้งใหม่กฎหมายกำหนดให้ใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในทาง
ปฏิบัติ นอกจากนี้ คำวินิจฉัยไม่มีการให้เหตุผลประกอบการออกคำสั่งทำให้คำวินิจฉัยไม่เป็น
ที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนโดยทั่วไป

ดังนั้น จึงควรปรับปรุงกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
โดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อบกพร่องและความไม่เหมาะสม
ดังกล่าว เพื่อให้กระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งเป็นมาตรการและเป็นเครื่องมือสำคัญของ
คณะกรรมการการเลือกตั้งในการควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาควิชานิติศาสตร์
สาขาวิชานิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติสด
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4086102734 : MAJOR LAW

PATCHARODOM LIMPITSATIEN : PROCESS OF OBJECTION ELECTIONS OF
THE HOUSE OF REPRESENTATIVES AND THE SENATE . THESIS ADVISOR :
ASSIST. PROF. KRIENKRAI CHAROENTHANAVAT, Ph.D. ,170 PP. ISBN.
974-13-1208-3

The objection to an election result is a crucial mechanism for policing and scrutinising an election and is intended to be a vital tool for canceling and revoking an election dishonestly proceeded, in order to ensure fairness and justice of an election.

The Organic Act on Elections of Representatives of the House of Representatives and of Senators, B.E. 2541 (1998) provides that the Election Commission is an organ responsible for investigating an election as well as making the determination of an objection to an election. Such provision is intended to ease problems encountered in the election objection process of Courts of Justice which proceeded with remarkable delay and inefficiency. Yet, the election objection process of the Election Commission have defects and ineptitude in several respects. Firstly, a case involving an objection to an election is handled with significant delay due to a great length of time spent for the investigation and examination of evidence. Also, the law does not fix a definite time-limit for activities concerning the objection to an election. Secondly, the requirement by the law that a resolution of the Election Commission for a re-count or for a new election be passed with unanimous votes results in difficulty in practice. Further, a decision of the Election Commission is not a reasoned decision and is, as a result, not acceptable to interested parties as well as general members of the public.

It is, therefore, expedient to revise the election objection process of the Election Commission by amending the Organic Act on the Election Commission, B.E. 2541 (1998) and the Organic Act on Elections of Representatives of the House of Representatives and of Senators, B.E. 2541 (1998) in respect of the aforesaid defects and ineptitude in order that the election objection process can be an efficient and pivotal mechanism for policing and scrutinising an election by the Election Commission.

Department Law
Field of Study Law
Academic Year 2000

Student's signature

Advisor's signature

The student's signature is a stylized cursive script. The advisor's signature is also in cursive, appearing to read 'Kriengkrai Charoenthanavat'.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำช่วยเหลือ พร้อมทั้งให้ข้อคิดและแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์รวมทั้งช่วยตรวจแก้ไขข้อผิดพลาด และเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกววงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์ และคุณชูเกียรติ รัตนชัยชาญ ที่ได้กรุณาช่วยชี้แนะและสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณคุณคมสัน โพธิ์คง ที่ได้จุดประกายและแนะนำหัวข้อวิทยานิพนธ์ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ขอขอบพระคุณคุณคุณภาณุมาศ สิทธิเวคิน ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้เขียนที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ได้สนับสนุนและให้โอกาสในการเขียนวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานในกลุ่มกฎหมายการศึกษา รวมทั้งเพื่อนร่วมสถาบันสวนกุหลาบวิทยาลัย ที่ได้ให้กำลังใจและช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เขียนเข้าศึกษาในสาขาวิชานิติศาสตร์ และขอขอบคุณคุณนวาระ บุรณพงศ์ ที่เป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากปรากฏคุณค่าและประโยชน์ในทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบแต่บิดามารดา และคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้เขียนในระหว่างที่ศึกษาในสถาบันการศึกษา ส่วนความบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขออภัยไว้แต่ผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
สมมติฐาน	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
วิธีการดำเนินการวิจัย	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 แนวความคิดในกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งของประเทศไทย	10
ความหมายของการคัดค้านการเลือกตั้ง	11
แนวความคิดในกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งก่อนการประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	14
1. แนวความคิดในกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้ง	17
1.1 การแยกองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง ออกจากองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดการ คัดค้านการเลือกตั้ง	17
1.2 การแยกกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการ เลือกตั้งออกจากกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดคดีอาญาเกี่ยวกับ ความผิดตามกฎหมายเลือกตั้ง	20
2. แนวความคิดและพัฒนาการขององค์ประกอบใน กระบวนการคัดค้านการเลือกตั้ง	23
2.1 ผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	23
2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	23
2.1.2 ผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งตามกฎหมาย เลือกตั้งของประเทศไทย	24
2.2 มูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้ง	27
2.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับมูลเหตุในการ คัดค้านการเลือกตั้ง	27

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.2.2 มูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้งตาม กฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทย	28
2.3 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาด	32
2.3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรที่มีอำนาจ หน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาด	32
2.3.2 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาด ตามกฎหมายเลือกตั้งของประเทศไทย	33
ปัญหาในกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งของประเทศไทยก่อนการ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	38
1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	38
2. ปัญหาเกี่ยวกับมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้ง	39
3. ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง	41
4. ปัญหาเกี่ยวกับพยานหลักฐานในการคัดค้านการเลือกตั้ง	41
5. ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัย ชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้ง	42
แนวความคิดในกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งภายหลังการประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	44
1. การจัดตั้งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการ เลือกตั้งโดยเฉพาะ	45
2. การให้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้ง	48
3. การแยกกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้ง ออกจากกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดคดีอาญาเกี่ยวกับความผิด ตามกฎหมายเลือกตั้ง	50
บทที่ 3 องค์ประกอบในกระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541	51
ผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	52
1. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	52
1.1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	53
1.1.1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	54

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

1.1.2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งและเหตุนั้นเป็นเหตุอันสมควร	54
1.2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	55
1.2.1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและไม่ได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้	56
1.2.2 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่เหตุนั้นไม่เป็นเหตุอันสมควร	56
2. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	59
2.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	60
2.1.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง	61
2.1.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา	63
2.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	63
2.2.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งศาลฎีกาหรือคณะกรรมการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยให้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้ง	63
2.2.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง	65
3. พรรคการเมือง	66
3.1 พรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงประเภทเดียว	67
3.2 พรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองประเภท	68
4. บทวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	71
มูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้ง	73
1. มูลเหตุที่เกี่ยวกับการละเมิดหลักความเสมอภาคของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	75
2. มูลเหตุที่เกี่ยวกับการละเมิดหลักเสรีภาพของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	76
3. มูลเหตุที่เกี่ยวกับการทำลายความบริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้ง	79
4. บทวิเคราะห์เกี่ยวกับมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้ง	87

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้ง	91
บทวิเคราะห์ห้องคดีที่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาด การคัดค้านการเลือกตั้ง	96
บทที่ 4 กระบวนการคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา	99
การนำเรื่องเข้าคัดค้านการเลือกตั้งเข้าสู่กระบวนการ พิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง	100
1. หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	100
1.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	100
1.2 ระยะเวลาในการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	102
1.3 วิธีการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	104
1.3.1 การยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	104
1.3.2 สถานที่ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	105
2. การตอบรับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	107
2.1 การออกไปรับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	107
2.2 การบันทึกคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	107
3. การตรวจพิจารณาคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	108
3.1 การตรวจสอบคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งเบื้องต้น	108
3.2 การพิจารณาสั่งการเกี่ยวกับคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	110
4. การส่งเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	111
กระบวนการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง	112
1. การทำสำนวนการคัดค้านการเลือกตั้ง	113
1.1 กระบวนการสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	113
1.1.1 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่สอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	113
1.1.2 เรื่องคัดค้านการเลือกตั้งที่ไม่ต้องมีการสอบสวน	116
1.1.3 เรื่องคัดค้านการเลือกตั้งที่จะต้องมีการสอบสวน	116
1.1.3.1 การส่งเรื่องสอบสวนให้สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งประจำจังหวัด	117
1.1.3.2 วิธีการสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง ของเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน	118

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
1.2 การจัดทำสำนวนการสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	123
2. การตรวจสำนวนการสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	125
2.1 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาได้สวนสำนวน การสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	126
2.2 กระบวนการพิจารณาในการพิจารณาได้สวนสำนวน การสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	129
2.2.1 สำนวนการสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งที่ คณะอนุกรรมการจะรับหรือยกขึ้นได้สวนไม่ได้	130
2.2.2 สำนวนการสอบสวนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งที่ คณะอนุกรรมการอาจจะไม่รับหรือไม่ยกขึ้นได้สวนไม่ได้	131
2.2.3 วิธีการพิจารณาได้สวนสำนวนการสอบสวน เรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง	132
2.2.4 การถอนคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	134
3. การวินิจฉัยชี้ขาด	138
3.1 การพิจารณา	138
3.2 การออกคำสั่ง	139
3.2.1 การสั่งให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่	140
3.2.2 การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่	142
3.2.3 การสั่งให้ยกคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง	143
3.3 การแจ้งคำสั่ง	146
ผลของคำวินิจฉัยชี้ขาดการคัดค้านการเลือกตั้ง	147
1. ผลของคำสั่งให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งใหม่	147
2. ผลของคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่	147
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	150
รายการอ้างอิง	155
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	159